
Podmaniczky Szilárd

IDEGPÁLYÁIM EMLÉKEZETE

A pár

Hajnalodott, a templom magabiztosan szökött az égbe, alul kavicsos aszfaltút hurokja fonta körbe, közöttük vörös téglafal magasodott, feltöltve és megemelve a templom talapzatát. A napfény a torony harmadát narancsos fényel öntötte nyakon, s a fekete, gömb alapú csúcskeresztben valami apró fehérség villogott. A templom körül, a földtöltés peremén gömbakácok sorjáztek, ezerféle és darab madár visongott a langyos falombok páras, illatos levegőjében.

A templom köré hurkolt aszfaltúton orrmotoros, csuklós autóbusz állt, ablakait pára lepte, a légkompressziós ajtókon lakat lógott.

A madarak eszelős hangjátékába néhány bicikli ülésrugójának fémes nyikorgása keveredett, félig csukott szemű emberek karikáztak a templomi hurkot háromfelől bekötő utakon. A templom mellett bárhol egy ponton felállított fényképezőgéppel mindennap ugyanabban az időben ugyanazt a fényképet lehetett elkészíteni, ugyanazok az emberek ugyanazokban a ruhákban és járművekkel, mégis minden hajnalban valami különös, pezsgő, valami újra- és újrakezdő hangulat áradt a levegőből, mintha minden nappal közelebb kerülnénk egy rég vágyott varázslatos eseményhez.

A templom harangjai szépen dolgoztak, kondultak és lüktettek, s mindig egész órakor, mintha a harangzúgást lepelként használná a jármű, egy apró személyautó gördült a csuklós busz farához.

A személyautó méretének megfelelően egy apró férfi és egy apró nő szállt ki, mindketten sötétkék egyenruhát viseltek, a nő haját enyhén bordázott, speciális svájccsapka fogta egybe.

A férfi gyors és friss léptekkel az ajtókhöz lépett, szemvillanás alatt lekapta a lakatokat, mintha évek óta várt világ körüli út venné kezdetét. Nadrágját lehúzták a lakatok, de a feszes öv egy centit sem engedett lejjebb csúszni. A férfi hirtelen megfordult, háttal a busznak, és a szemközti park felé fordult, amelynek közepén hosszú fehér kőből kifaragva világháborús hősi emlékmű magasodott. A férfi, háttal a templomnak, középső és mutatóujjával megérintette a homlokát, mintha keresztet készülné vetni, de gondolatnyi idő után csak végighúzta arcán az ujjait, mintha egy gránátrepesz vonalát jelölné ki.

Eközben felesége fonott kosarakat vett elő a kis személyautóból, s a már nyitott hátsó ajtón felpakolt. A kosarakban élelem volt, egyrészt saját élelem, másrészt küldemény, amelyet a megfelelő helyen át kellett adni.

A nő seprűt és vezspalackot vett elő, végiglocsolta a busz padozatát, majd lassú mozdulatokkal, hogy ne csapjon port, összehúzta a szemetet középen, lapátra kaparta, s a templom körül húzódó keskeny árokba szórta, felkavarta és utánaöntötte a maradék vizet.

A férfi eközben beszállt a vezetőülésbe, háta mögött résnyire elhúzta a plexit, hogy ha a felesége elkészíti a reggelit, hallja. A sofőrfülke közepén hatalmas, bunkerszerű púp magasodott, amely félmagasan kettéválasztotta a sofőrfülkét, és amely púp tulaj-

donképpen a szűk orr-részben elhelyezett motor nyúlványa volt, a jármű tervezésénél a szükséges rossz, de a férfi kihasználta a púp térbeli adottságait, műbőrből készült toalett-táskát terített rá, amelynek számolatlanul sok zsebében ezer és egy apróság elfért, ezek soha nem hiányozhattak egy mindenre felkészült férfi kelléktárából. Az egyik zsebből előkapta a fésűt, maga felé fordította az utasnéző tükröt, majd hátrasimítva megigazította a haját, aztán percekig vizsgálta arcbőrét, rajta azt a két sávot, amely a homlokából indult, s a feje teteje felé haladva mutatta, hol kezdte elhagyni a haja. Az egyik zsebből sapkát vett elő, föligazította, majd rövid vizsgálat után úgy döntött, még nem érkezett el a sapkaviselés ideje.

A nő ezalatt beült a hátsó részben található kalauzülésbe, kopott bőrtáskájából váltoaprót, bérleteket és jegytömböket helyezett maga elé.

Szúrós tekintetű nő volt, kissé férfias, kissé duci, de a karcsúsító varrás benne volt a felöltőjében, amelytől a felöltő alja harangszerűen szétállt.

A férfit sem látták sokszor nevetni, de olyankor elővillantak ezüstös agyari, mint akinek egy gép lakik a szájában. Azt mondták, összeillenek, s valóban minden mozdulatuk a legfelsőbbig összehangolt volt, megtervezett, logikus, egy kalória felesleges energia nem hagyta el szervezetüket, ám az is biztos, hogy érzelmekre, netán örömszerzésre a minimális energiát fordították, olyannyira, hogy szexuális életükről még csak találgatások sem kaptak szárnyra.

Jó és megbízható munkaerők voltak, a busz szélvédőjén díszelgő felirat szerint harminc éve balesetmentesen ugyanazon az útvonalon.

Amikor mindennel elkészültek, és maradt még néhány perc, a férfi becsukta az ajtókat, a nő tudta, a férje mögötti ülésre térdelve még válthat vele pár szót. Megkérdezheti, mikor készíte a reggelit, vagy odaadja-e most egyben. A férfi ez utóbbi változatot kedvelte jobban, kirakta a kenyeret és a szalonnát a vezetőfülke púpjára, és egy éles rugós késsel, egy kézzel katonákat szelt magának a gyér forgalmú szakaszokon. A sofőrfülke elhúzható ablaka soha nem zárt olyan jól, hogy a friss kenyér és füstölt szalonna illata be ne járja az egész utasteret. De jobb is volt ez, mint az olajszag és a por, amit egy-egy erősebb huppanónál harmonikaszerűen pumpált befelé a szövetből készült csuklószerkezet. Akárki akárhányszor szóvá tette, a férfi és a nő egyformán, megbocsátó természetességgel okította a tudatlant: „Konstrukciós hiba, kérem, de már dolgoznak a tervezők a légmentes harmonikán, türelem, kérem, türelem, anyáink is mit szenvedtek, mire világra hoztak minket.” És ezt el kellett ismerni, csak nem vonja kétségbe senki a saját anyja teherbírását.

Hamarosan megjött az első utas. Az ajtóban még elszívta cigarettáját, amit a kalauznő nem nézett jó szemmel, a füst föl szállt, és az orrába ment: „Távolabb, kérem, azzal a cigarettával, döntse el, maga száll be vagy a füst.” Az „arc” önkéntelenül nagyot rándult, mi van már megint, bazzmeg, de nem válaszolt, eltápost a cigarettát, az utolsó slukkot megőrizte a tüdejében, és mikor bemutatta a bérletet, a nő arcába eresztette. A nő szeme szikrákat hányt, és kis híja, hogy nem szólt a férjének, aki ilyenkor zsebében a szalonnázókéssel megállította a buszt, majd a vezetőfülke biztonságából hátraszólt, hogy „Amíg nem lesz rend, nem megyünk tovább”, s a rendnek önnön erejéből kellett megszületnie. Persze mindenki mindenkit ismert, a hőbörgőről tudták, hogy hőbörgő, de mindenki tovább akart menni, s mindig akadt egy vállalkozó, aki magára öltötte a többiek képviselőjét, s átszólt az ablakon: „Menjen csak nyugodtan, nem lesz semmi baj, majd figyelek.” „Felőlem”, válaszolta a sofőr, s mielőtt benyomta volna a negyvenkilós kuplungot, és a sebváltóra csúszott volna a keze, megtapogatta a rugós bicskát.

Hát így éltek ők ketteskén már harminc, aztán negyven éve ugyanazon a 25 kilométeres útvonalon, s akik nap mint nap velük jártak, nem látták, hogy öregszenek. Pedig a vég nélkül sorjázó hajnalozások, éjszakázások mindkettőjük arcát megviselték, bármennyire is „ápolták a korukat”, hogy a kalauznő kifejezését használjam, aki egy este egy régről ismert, de a fővárosba távozott volt kolléganővel diskurált a farrészben.

A volt kolléganő szép ruhákat viselt, a táskája se műanyagból volt, s csak hallgatta a kalauznőt, aki az egy szál mogyorónyi húszas izzó alatt mesélte a járat viszontagságait, s hogy egyetlen kikapcsolódásuk és mellékkeresetük a malacok gondozásából származik, de, mondta a kalauznő: „Meg kell mondanom, örülök, hogy nem mentünk át arra a másik vonalra. Már közeledünk a boldogsághoz.”

Egyedül

Hajnalodott, az óra csörgése előtt ébredtem. Nyugodt hajnali huzat emelgette a másodfüggönyt, olykor irányt váltott, és a paplan alatt beszaladt a gatyám szárába. A szobám ablaka keletre nézett, s ilyenkor, a kora nyári hajnalon olyan szögben kelt föl a nap, hogy a sarki trafóház kerámiaszerpentinje épp az ablakom és a nap közé szorult, s óriási kerámiaszerpentin-árnyat vetett a másodfüggönyre.

Tegnap átjött egy néhány házzal arrébb lakó ismerős, hogy holnap bemennek a városba, a fürdőbe, és felajánlják, hogy engem is magukkal visznek, ne csak mindig ebben a szűk környezetben legyek, ki kell nyitni a gyermek előtt a világot, hisz miképpen fejlődhetne reálisan az önértékelése. Ezeket a szavakat hallottam, s miután behívtak a szobába, ahol kitörő örömmel kellett volna fogadnom a felajánlást, csak álltam, és nem tudtam kimondani, hogy „Jól van”.

„Talán félsz valamitől?”, kérdezte a férfi, akinek olyan erős marka volt, hogy amikor az arcomba csípett, önkéntelenül rácsaptam a kezére. „Van benne élet”, állapította meg, majd kiegészítette azzal a gondolatrendszerrel, amelyben kizárólagos összefüggésbe elegyítette az élni akarást és a sportot, s hogy bizonyítsa állítása helyességét, távozóban megemlítette: „A halottak nem sportolnak.”

Végül úgy távozott, hogy se igent, se nemet nem mondtam, de ettől függetlenül egyértelmű volt, holnap a fürdőben a helyem.

Megreggeliztem, de csak könnyűt, nehogy telehányjam a fürdőt a sok víz hatására, majd némi aprópénzzel és fürdőlepedővel föltarisznyázva beszálltam a kocsiba.

A férfi lassan és magabiztosan beszélt, folyton mosolygott, amitől százféle értelmet kapott a mondókája. Azzal kezdte, hogy milyen szép az új autója, ő többé föl nem ül a buszra, soha, ha még egyszer az életben odakerülne, akkor inkább gyalog menne, vagy elvágná a torkát, és nevetett.

Mellette ült a lánya, aki négy-öt évvel volt idősebb nálam, és folyton rám nézett, amikor mondott valamit az apja, nézte az arcomat, hogyan reagálok, aztán előre, az útra nézett ugyanazzal az arckifejezéssel. Egy idő után azt éreztem, hogy a lánya szemében semmi különbség nincs köztem és az aszfalt között. Úgy ültem ott hátul, mint „akit a világot visznek megismerni”.

„Tudsz úszni?”, kérdezte a lány valami olyan hangon, mint akinek az irányú képessége felől érdeklődnek, vajon képes-e meginni egy pohár vizet. Erre én csak a fejemet ráztam, de nem nagyon, lassan, ahogy kölyökmedve néz szét az út szélén. A lány föl húzta a szemöldökét, majd összenézett az apjával. Tudtam, tudtam, hogy ilyen szarul fogom magam érezni, de alighogy kimondtam ezt magamban, föloldódtam az utazás

kellemes érzésének bűvöletében, abban, hogy autózhatok, és ha igaz, még lesz egy hazafelé út is.

Megérkeztünk a fürdőhöz, a városban már zajlott az élet, de azért nem tűnt sokkal zsúfoltabbnak, mint otthon egy piaci napon, csak itt senkinél nem volt se dinnye, se tyúkketrec.

A férfi szó nélkül megvette a fürdőjegyet, föl sem merült benne, hogy fizetnem kellene, ahogy a kutyát viszik be a strandra. Egyébként is inkább azzal voltak elfoglalva, hogy apa a lányának kacsingatott: „Neked akkor felnőttjegyet veszek, kicsim!” És ettől kezdve tényleg úgy éreztem magam, mint egy színes madzagon utánuk húzott négykerekű faló.

A pénztárban fehér köpenyes néni ült, nem nagyon hallottam, mit beszél az üveglap mögött, de egyszer csak ott találtam magam egyedül egy kulccsal a kezemben, se a férfi, se a lány, csak a pénztáros nézett kékbe forduló szemmel. Harminchármas volt a kulcsom, de bármerre néztem, egy darab számot nem láttam. Visszaálltam a pénztár elé, félig szembe, a szemem sarkából fölsandítottam. A nagy testű sánta asszony kijött a pénztárból, szó nélkül egy irányba mutatott, majd amikor megindultam, még hallottam a hangját: „Minek ilyen kis pöcsösnek kabin?”

A kabinsor majd' kiverte a szemem, ha az előbb egy centivel kijebb hajlok, meglátom a számozott ajtókat.

Beléptem, magamra zártam az ajtót, fölül két szív alakú nyíláson ömlött be a fény; alig láttam valamit. Eltelt egy perc, mire megszoktam a félhomályt, tisztára olyan szag volt, mint a fertőtlenített pottyantós vécékben, ráadásul ugyanúgy fölfalazták a pad alját, mintha vécéülke volna. Félve ültem le a padra, hogy levegyem a cipőmet, még bennem volt apró gyermekkoromból a szarba való belezuhanás és -fulladás félelme, s most minden adottnak tűnt hozzá, csak a lyuk hiányzott a padon, ám a deszka behajlott, jelentősebb üreget sejtettem magam alatt.

Átöltöztem, s mikor kiléptem a napra, kis duci testalkatom és saját fehér bőröm vakított. Előbb szégyelltem magam ennyi ember között ilyen kevés ruhában, de mert senki nem nézett rám, a láthatatlan emberek biztonságával vittem vissza a kulcsot a pénztárba. De mindjárt ott termett az apa és a lány, a kulcsom egy kulcskarikára került, ami egy rántással eltűnt egy tenyérnyi bőrharangban. Volt, nincs, és visszanéztem az öltözőkabinra.

A füre ledobták a törülközőt, s ahogy voltak, a medence oldaláról, csukafejessel repültek a vízbe. A lány is nagyon sportosan csinálta, ugyanazok a testvonalak futottak oldalt a testén, mint az apjának, csak egy kis különbséget adó, lágyító női mázzal leöntve. De igazából nem láttam túl nagy különbséget köztük, se férfiaság, se nőiesség szempontjából, olyanok voltak, mint két hal, azokról se tudtam soha, melyik a fiú meg a lány.

Odaálltam a medence szélére, egyik lábamat előretámasztottam, a fehér hasamon kereszbe fontam a fehér karomat. Először őszinte érdeklődéssel figyeltem őket, aztán már magam is vágyakoztam a vízbe, de úgy láttam, a medence nem nekem való, túl mély, viszont a fürdő másik végében lévő gyerekmedence túl kicsi, a bokámig se ér.

„Gyere már befelé, nagyon jó a víz”, kiabált az apa, s ércesen magas, fuldoklóan visító hangjával elérte, hogy mindenki rám nézzen a medencéből, s találgassa, hogy az a szép fehér kisbálna alakú fiúcska miért nem csobban egyet, tudna akkorát durranó seggest ugrani, hogy a pénztárig kicsapna a víz.

„Van labdátok?”, kérdeztem vissza kis szünettel, és mert tudtam, hogy nincs, kellő indokot kapok, miért nem merülök azonnal alá.

„Nincs”, mondta a lány.

„Hát ez az”, válaszoltam szűken, s lábat váltottam a támaszkodásban, elnéztem a lánghos bódé felé, de elkaptam a szemem, mintha mindenki számára egyértelmű lenne a kapcsolat a fél tucattig falható lánghos és a domborodó haspocakom között.

Oda se figyeltem, mikor a lány kiúszott hozzám, és eddig soha nem tapasztalt diszkrecióval és kedvességgel halkán megkérdezte: „Nem tudsz úszni?”

De hát erre már egyszer feleltem, s nem értettem, miért pont olyankor kedves hozzám, amikor egyben tanújelét adja, hogy oda se figyelt rám a kocsiban. „Nem, nem tudok”, mondtam határozottan, hátha végre megjegyzi, de túl tömörnek éreztem a választ, mert sokszor megpróbáltam már úszni, és nem teljesen fedte a valóságot ez a nem, hisz volt rá példa, hogy két métert haladtam. Szétnéztem, leguggoltam a lányhoz, a hasamon hurkákat vetett a „bőröm”. A fürdő alapzajával egy szintben motyogtam, mint valami vallomást: „Ilyen mély vízben még nem próbáltam, sekélyebben, például az öntözőcsatornában valamennyit szoktam haladni.”

De a lány váratlanul kijátszotta őszinteségemet, és ellenem fordult: „És mit nem tudsz még!?” Elrúgta magát a parttól, s hátúszásban megindult a medence belseje felé, ahol óvatlanul lekevert az apjának egy fülest, majd fuldokolva nevettek ezen: „Üss meg, kislányom, üss meg!”

A távoli öltözőkabinomra néztem, föltámadt a szél, fáztam, szerettem volna fölöltözni, de nem akartam a holmijukhoz nyúlni. Akkor egy testes férfi megcsúszott a lábvizben, szétcsapott karjával majd' belelökött a medencébe, a forró zuhanycső kissé felém hajlott, ahogy elkaptam.

A lépcsőn vízbe gázoló férfi oldalán lemértem a vízszintet s azt is, hogy a medence egy részét magasabbra kövezték. Letusoltam, megindultam befelé.

A víz langyos volt, termál és csapvíz keveréke. A lépcső alján találtam egy négyzetmétert, ahol a mellkasomig ért a víz, és megkapaszkodtam a medence szélén körbefutó csőben. Ott tornáztattam magam, fölhúztam, leengedtem, az arcomat is belemártottam a vízbe. Fölbátorodtam, mind merészebben a medence belseje felé kapaszkodtam. Örültem, hogy végre én is bent vagyok, és már nem fázom. Kinéztem az üres helyre, ahol a zuhany mellett eddig álldogáltam. Apa és lánya integettek, de nem mertem visszainteni, nehogy elmerüljek, csak mosolyogtam, hogy látom őket.

Olyan különös és biztonságos volt ott a mély és meleg vízben lebegnem, hogy ebédelni se mentem ki, féltem, valaki elfoglalja a helyem, és akkor megint szerencsétlenkedhetem a parton, úgyhogy inkább egész álló nap, a hazaindulásig ott kapaszkodtam a csővön, s úgy éreztem, ha nem is egészében, a magam módján teljesítettem a feladatomban.

Útban hazafelé nem szóltunk egy szót sem, mindannyiunkat elnyomott a fáradtság, és ha nem dudál már olyan messziről a sofőr, nem kerüljük el a csuklós busz hűtőrácsát.

Az apa kiszállt, elszívott egy cigarettát, a lány értetlenül bámult kifelé a sötétbe. Aztán beült, de nem indított. Hátrafordult felém. „Beszartál, mi?”, kérdezte. Bólintottam. Felém nyomta a cigarettás dobozt: „Kérsz?” Megráztam a fejem. „Csak hogy lásd, férfiak között vagyunk”, folytatta, „a férfiak pedig összetartanak. Világos? Nem történt semmi. Világos?” Megint bólintottam.

Besötétedett, mire hazaértünk. A férfi hátraszólt, megszorította a térdemet, aztán dudált. „Mehetsz”, mondta, kinyitotta az ajtót, kiszálltam, és gondolatban újra ott lógtam a vascsővön a meleg vízben, súlytalanul, biztonságban lebegtem, a kisujjammal is megtartottam magam; a kinyíló ajtó mögül csak szófoszlányok szálltak felém, mintha azt mondta volna valaki: ilyen sokáig tart úszni?